

Regional Vækstreddegørelse 2009 og Nordjysk Konjunkturbarometer

Dette faktaark indeholder et sammendrag af den Regionale Vækstreddegørelse 2009 samt tal og tendenser fra Nordjysk Konjunkturbarometer. Undersøgelserne er lavet af det nordjyske Vækstforum og Region Nordjylland i samarbejde med Center for Regional Udvikling på Aalborg Universitet.

Undersøgelserne har fokus på finanskrisens effekter i Nordjylland. De er udarbejdet på baggrund af interviews med 600 repræsentativt udvalgte virksomheder fra det nordjyske erhvervsliv samt statistisk materiale fra Danmarks Statistik.

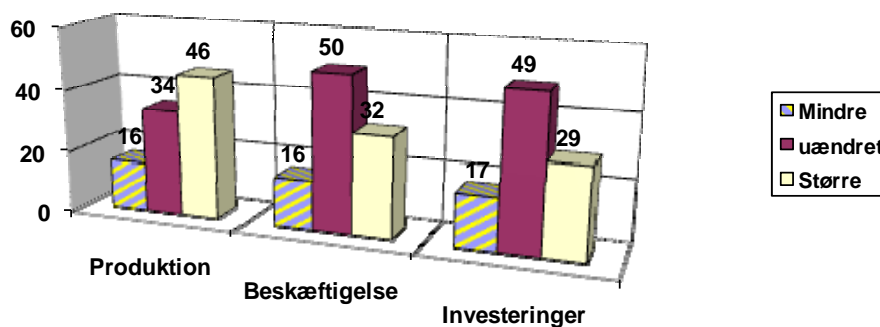
1. Sammenfatning af Nordjysk Konjunkturbarometer

Det er hovedparten af de nordjyske fremstillings- og finans-/forretningsservicevirksomheder som har været mærket af finanskrisen. Men der er nu et flertal af virksomhederne som udviser en vis optimisme. Baseret på interviews med 600 nordjyske virksomheder står det klart, at et flertal af virksomhederne dels forventer fremgang i produktion, investeringer og beskæftigelse, dels forventer at finanskrisens negative effekter klinger af i løbet af det næste år.

Yderligere ser det ud til, at optimismen er bredt forankret. Der er således kun mindre forskelle på hvilke typer virksomheder og hvilke regioner som forventer op-/nedgang i produktion og beskæftigelse. Med hensyn til forventningerne til finanskrisens effekter er der tendens til, at især større virksomheder og virksomheder i industrien også vil mærke krisen det næste år. Derfor er det samlet set en beskedent absolut fremgang i beskæftigelsen der er udsigt til.

1.1. Produktion, beskæftigelse og investeringer

De nordjyske virksomheder i fremstillingssektoren og i finans-/forretningsservice er bedt om at vurdere deres udvikling i produktion og beskæftigelse et år frem. Figur 1 neden for viser, at 46 % af virksomhederne forventer større produktion, mens kun 16 % forventer faldende produktion. Med hensyn til beskæftigelsen er det 32 % som forventer øget beskæftigelse, 16 % faldende beskæftigelse og halvdelen af virksomhederne svarer uændret beskæftigelse. Der er 12 % flere virksomheder, som vil øge investeringerne, end der er virksomheder som skærer ned på investeringerne.

Figur 1.1. Forventninger til udvikling i produktion, beskæftigelse og investeringer.

Der er nogle tegn i tallene på, at det især er de store virksomheder som stadig forventer at have det hårdt.

Ved indgangen til 2009 havde virksomhederne generelt negative forventninger til udviklingen i 2009. Netto-tallene (forskellen mellem den andel som svarer 'større' og den andel som svarer 'mindre') for forventningerne til produktion, beskæftigelse og investeringer var henholdsvis -22, -28 og -18. De viste sig i denne måling af hvordan det så faktisk gik i 2009 at blive hhv. -27, -29 og -18. De positive forventninger til det kommende år gengivet ovenfor bunder med andre ord ikke i at virksomhederne igennem nogen tid har været på vej frem, tværtom ser man en reel vending i flertallet af virksomheder.

1.2. Finanskrisens påvirkninger

Finanskrisens dybde og længde har været diskuteret intenst. Der er nu adskillige meldinger fra udlandet, blandt andet fra OECD, om at der er tegn på bedring af konjunkturerne. De nordjyske virksomheder ser ud til at være på linie med disse meldinger. Hovedparten, 68 %, angiver at de i det seneste år er blevet påvirket økonomisk af den finansielle uro det seneste år, 51 % har mærket afsmitning på beskæftigelsen. I alt er det 75 % af virksomhederne som har mærket den ene og/eller anden effekt af krisen. I en tidligere undersøgelse fra efteråret 2008, mente 55 % af virksomhederne, at de ville påvirkes økonomisk af finanskrisen, mens 42 % forudså at ville føle konsekvenser for beskæftigelsen.

Adspurgt om deres forventninger til det kommende år er det imidlertid forventningen hos hovedparten, 52 %, at man ikke vil blive berørt økonomisk eller beskæftigelsesmæssigt af den finansielle krise (til sammenligning var det ved indgangen til 2009 32 % som svarede 'nej' til dette spørgsmål).

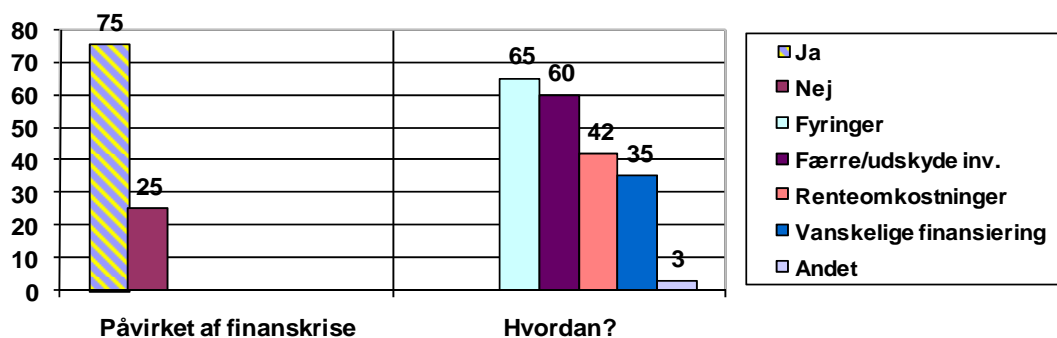
Figur 1.2. Forventninger til påvirkning fra finanskrisen.

Forventningerne til udviklingen i det kommende år viser sig også i tallene for virksomhedernes gæt på deres beskæftigelse om et år fra nu, sammenlignet med deres beskæftigelse på interviewtidspunktet (september).

Samlet set forventer de 600 virksomheder i undersøgelsen at øge beskæftigelsen med 655 ansatte svarende til 2,7 %, altså en forholdsvis beskedne stigning. I fremstillingssektoren er stigningen tilmed kun 1 %. Årsagen til at der ikke er mere markant stigning i beskæftigelsen, trods de forholdsvis høje netto-tal for beskæftigelsen, er at tallene også viser at det især er de store virksomheder som ikke er så optimistiske som resten af virksomhederne. Og da der er tendens til at disse reducerer beskæftigelsen med relativt store antal, så skal der mange mindre virksomheders (beskedne) forøgelse af beskæftigelsen til for at opveje få, store virksomheders fyringer.

Desuden skal man erindre at der ikke er en en-til-en sammenhæng mellem udviklingen i beskæftigelsen og udviklingen i ledigheden. Derfor kan der stadig vise sig relativt høje ledighedstal i den kommende tid, trods nærværende mere optimistiske toner.

Som nævnt er det tre fjerdedele af virksomhederne, som har mærket konsekvenser af den finansielle uro. Interviewet med ledelsen i virksomhederne afdækker hvad det mere præcist har betydet for dem. De angiver især at konsekvenserne har været reduktion af arbejdsstyrken, færre/udskydelse af investeringer, stigende renteomkostninger og relateret hertil vanskeligere finansiering.

Figur 1.3. Spørgsmål i Konjunktur Barometret: Er din virksomhed blevet påvirket af den finansielle uro det seneste år? Har uroen betydet ... ?

2. Sammenfatning af den Regionale Vækstreddegørelse 2009

I den Regionale Vækstreddegørelse 2009, som er udarbejdet af Vækstforum Nordjylland, gives en karakteristik af den økonomiske udvikling og de bagvedliggende vækstbetingelser i Region Nordjylland.

Den økonomiske krise, vi befinder os i, har gjort, at prioriteringerne omkring indholdet i redegørelsen har ændret sig siden Regional Vækstreddegørelse 2008. En væsentlig forskel i forhold til sidste års vækstreddegørelse er således, at en stor del af fokus retter sig væk fra den langsigtede strukturelle udvikling i regionen, og i stedet for beskæftiger sig med helt aktuelle forhold, og forventningerne til den nærmeste fremtid.

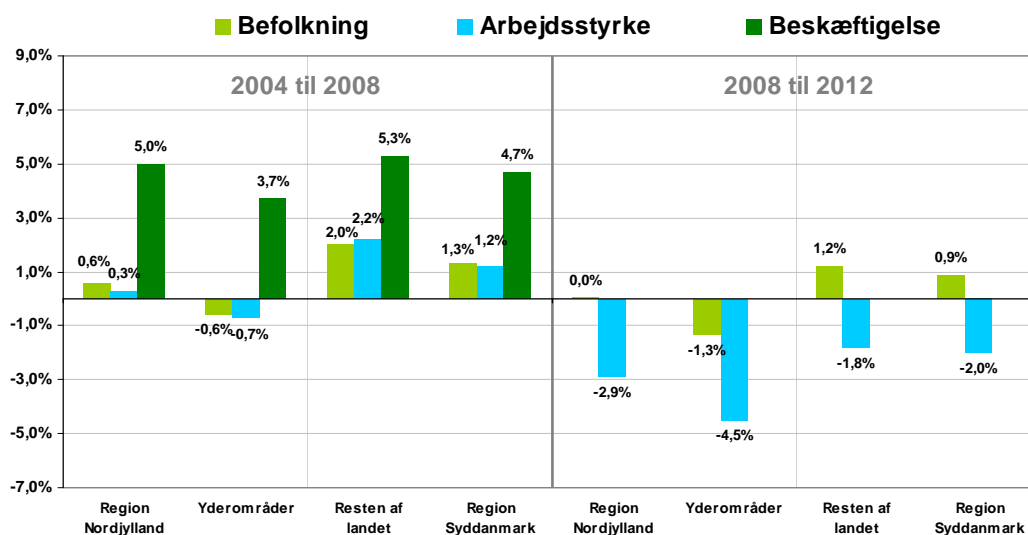
Ovenpå udsigten til et snarligt økonomisk opsving, jf. Nordjysk Konjunkturbarometer, beskrives det i redegørelsen hvordan den fortsatte økonomiske vækst i regionen er afhængig af to langsigtede og relaterede forhold:

1. En udfordring i forhold til at sikre fremtidens arbejdskraft, i lyset af udsigten til et fald i arbejdsstyrken som forstærkes af udflytning fra regionen.
2. En udfordring i forhold til at opretholde velstandsniveauet i regionen i lyset af, at specielt de veluddannede som er afgørende for fremtidens produktivitetsvækst fraflytter regionen.

I det følgende er de to udfordringer beskrevet og uddybet.

2.1. Sikring af fremtidens arbejdsstyrke

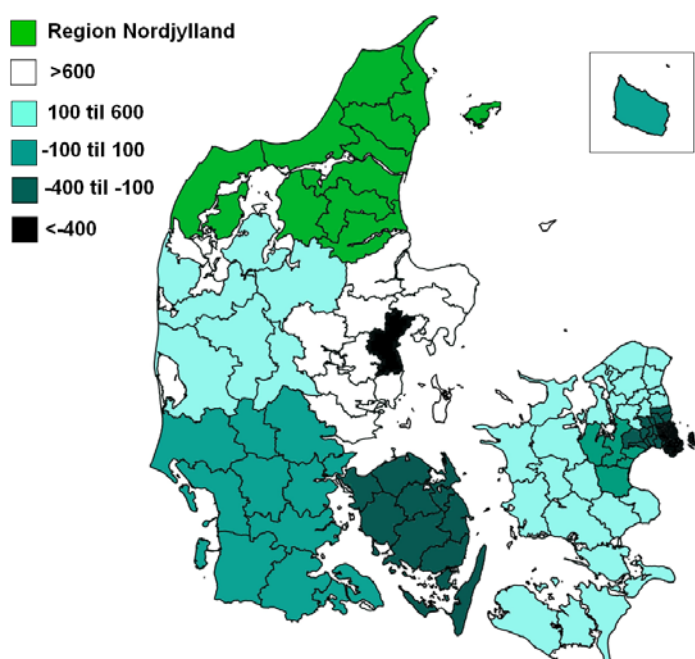
Under den seneste periode med højkonjunktur (2004 til 2008) er der sket en beskeden fremgang i befolkning og arbejdsstyrke. En stigning i arbejdsudbudet er forventeligt under et økonomisk opsving, hvor det for mange bedre kan betale sig at arbejde end eksempelvis at tage en uddannelse.

Figur 2.1. Udvikling i befolkning, arbejdsstyrke og beskæftigelse 2004 til 2008 og fremskrivning via modelberegninger 2008 til 2012 fordelt på områder i og uden for region Nordjylland.

Udviklingen i befolkning og arbejdsstyrke har dog været lav sammenlignet med resten af landet. En væsentlig årsag til udviklingen har været en nettoudflytning til resten af landet på omkring 8.500 personer netto, og specielt mod København og Århus, som det fremgår af nedenstående.

Figur 2.2. Region Nordjyllands netto flytteregegnskab i forhold til øvrige landsdele.

I den nuværende og kommende periode med økonomisk lavkonjunktur (2008 til 2012) er der således også en forventning om et fald i arbejdsudbudet, og der er i år således også registreret en stigning i søgningen til de videregående uddannelser i regionen.

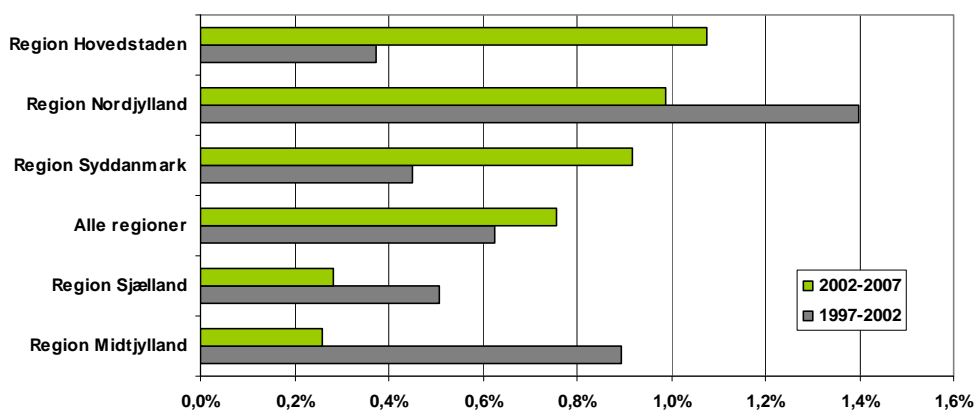
Faldet i arbejdsudbudet forventes desuden at være større i Nordjylland (relativt set) end i resten af landet, og igen spiller udflytning en vigtig – negativ – rolle.

I den nuværende situation med faldende efterspørgsel på arbejdskraft mærkes konsekvenserne af udflytningen ikke så tydeligt hos regionens virksomheder. På lidt længere sigt er der dog tale om en

væsentlig udfordring. Arbejdsstyrkens demografiske sammensætning med relativt mange i den ældre del, betyder at der i de kommende år er udsigt til en generel mangel på – og konkurrence om arbejdskraft. Derfor er det problematisk at så mange – og specielt de unge og veluddannede – vælger at fraflytte regionen.

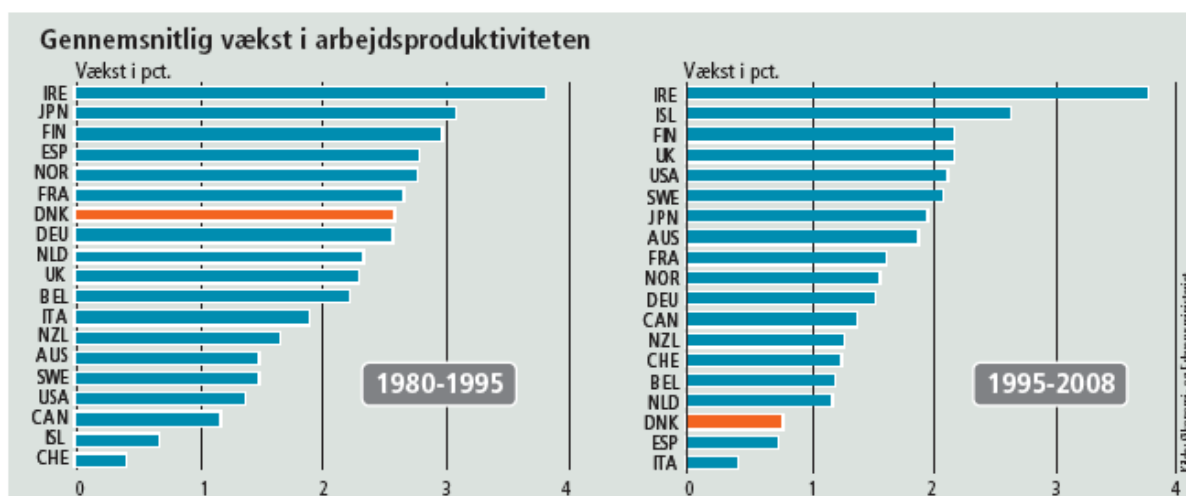
2.2. Produktivitetsvæksten er nødvendig for fremtidens velfærd

Opretholdelse af en høj levestandard forudsætter et højt velstandsniveau. Velstanden i Danmark og regionerne afhænger både af befolkningens samlede arbejdsindsats i timer og den værdi der skabes pr arbejdstime - produktiviteten. Her har region Nordjylland i den senere årrække haft en højere vækst end de øvrige danske regioner og er således gået fra at være den mindst produktive i 1997 til i 2007 at være blandt de mest produktive.

Figur 2.3. Gennemsnitlig årlig vækst i produktivitet genereret pr arbejdstime, 1997-2002 og 2002-2007, på tværs af regionerne (2000 priser – kædede værdier).

Den positive nordjyske udvikling i produktivitet er dog ikke specielt imponerende i en international sammenhæng hvor Danmark gennem den seneste årrække er dalet ned af OECD's rangliste over de mest produktive lande. Den positive udvikling i Nordjylland overskygger således en markant national udfordring i forhold til at sætte gang i produktiviteten.

Figur 2.4. Vækst i produktivitet genereret pr arbejdstime, 1980- 1995 og 1995-2008, indenfor OECD.

I redegørelsen er der derfor med særskilte analyser sat fokus på faktorer der kan sætte gang i produktivitetsudviklingen. Den mest fremtrædende faktor for styrkelsen af produktiviteten viser sig at være veluddannede medarbejdere. Væksten i regionens virksomheder vil i fremtiden i stigende grad være afhængig af bidrag fra veluddannede medarbejdere frem for tilførsel af kapital. Det føjer endnu et perspektiv til den markante udflytning fra regionen som netop gælder de mest veluddannede grupper.

Om den Regionale Vækstreddegørelse

Den Regionale Vækstreddegørelse er en vigtig brik i Vækstforums årlige overvågning og afrapportering omkring den økonomiske udvikling og de bagvedliggende vækstbetingelser i region Nordjylland. Dette års redegørelse består af sektionerne:

- Vækst og Balance
- Regionale Vækstkilder
- Temaanalyse af flyttemønstre
- Temaanalyse omkring produktivitet

Første del "Vækst og Balance", er, som titlen antyder, en afrapportering af størrelsen og fordelingen af væksten i regionen, hvor væksten både er set i forhold til udvikling i befolkning og arbejdsstyrke samt stigning i værditilvækst og produktivitet i regionens virksomheder. Derudover gives et statusbillede af de regionale præstationer og rammebetingelser inden for fire overordnede vækstfaktorer som sammenholdes med de øvrige regioner - menneskelige ressourcer, iværksætteri, vidensspredning og -deling samt adgang til ny teknologi.

Temaanalysen vedrørende flyttemønstre beskæftiger sig med regionens til- og fraflytninger - dels eksternt i forhold til resten af landet og dels internt regionens kommuner imellem, mens temaanalysen om produktivitet omhandler mulighederne for regional produktivetsfremme baseret på en analyse udarbejdet af Damvad for Region Nordjylland.

Læs vækstreddegørelsen under punktet "Analyser og rapporter" på Vækstforum Nordjyllands hjemmeside: www.rn.dk/RegionalUdvikling/Vaekstforum/AnalyserOgRapporter

Om det Nordjyske Konjunkturbarometer

Nordjysk Konjunkturbarometer blev i 1998 etableret af Arbejdsmarkedsrådet Nordjylland, Nordjyllands Udviklingsfond, Region Aalborg Samarbejdet, Spar Nord Fonden og Spar Nord Bank - i samarbejde med Aalborg Universitet. Konjunkturbarometret udarbejdes nu af Center for Regional Udvikling, som er finansieret af Vækstforum og Aalborg Universitet.

Konjunkturbarometret blev tidligere offentliggjort hvert kvartal, men udkommer nu årligt. Det rapporterer svar fra ca. 600 repræsentativt udvalgte nordjyske virksomhedsledelser i industrien og finans-/forretningsservice om deres forventninger til udviklingen i en række økonomiske variable i det givne år - sammenholdt med den faktiske udvikling i det foregående år.

Læs mere om Nordjysk Konjunkturbarometer på www.business.aau.dk/njk

Yderligere oplysninger:

Henning Christensen
Sektorchef for Regional Udvikling i Region Nordjylland
tlf. 96 35 13 00

Niels Frederik Rottbøll
Analysemedarbejder for Regional Udvikling i Region Nordjylland
tlf. 96 35 13 59

Bent Dalum
Lektor i Økonomi ved Institut for Erhvervsstudier på Aalborg Universitet
tlf. 21 63 28 74

Jesper Lindgaard Christensen
Lektor i Økonomi ved Center for Regional Udvikling og Institut for Erhvervsstudier på
Aalborg Universitet
tlf. 99 40 82 35